

ผลการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการ
วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ
**The Effects of using the Sufficiency Economy Philosophy in the
Management of Organic Agricultural Community Enterprise,
Chaiyaphum Province**

เกศสุดา โภคานิตย์¹,
วันทนี แสนภักดี² และ สันญา เคนาภูมิ³
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม³
**Katesuda Phokanit¹,
Vanthanee Sanpugdi², Sanya Kanaphoom³**
North Eastern University, Thailand^{1,2}
Rajabhat Maha sarakham University, Thailand³
Corresponding Author; Email: Kate_2523@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาก่อนมีและหลังมีวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อสังเคราะห์การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ และ 3) เพื่อศึกษาผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม เภรณูญิก ผู้รับซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชน ผู้บริโภคสินค้าวิสาหกิจชุมชน และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด จำนวน 17 คน เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบบันทึก แบบสังเกต

* ได้รับบทความ: 2 ธันวาคม 2562; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2562; ตอรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2562
Received: December 2, 2019; Revised: December 25, 2019; Accepted: December 26, 2019

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามประเด็นการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า

1) สภาพปัญหา ก่อนมี และหลังมี วิสาหกิจชุมชน เกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดชัยภูมิ

(1) สภาพปัญหา ก่อนมีการจัดตั้งเป็น วิสาหกิจชุมชน คือ ด้านบุคลากร และด้านการตลาด

(2) สภาพปัญหา หลังมีการจัดตั้งเป็น วิสาหกิจชุมชน คือ ด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และด้านการจัดการ

2) สังเคราะห์การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชน เกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดชัยภูมิ วิสาหกิจชุมชน เกษตรอินทรีย์ ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการจัดการด้านต่างๆ ดังนี้ การจัดการด้านบุคลากร การรวมกลุ่มเริ่มจากสมาชิกที่มีแนวคิดลักษณะเดียวกัน แล้วรับสมัครเพิ่มแบบค่อยเป็นค่อยไป ภายในกลุ่มมีการแบ่งงานกันทำตามความถนัด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน การจัดการด้านการเงิน ดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง ไม่ก่อหนี้เพิ่ม แบ่งจ่ายตามสมควร และรู้จักเก็บออม การจัดการด้านวัสดุ อุปกรณ์ เน้นใช้วัตถุดิบการผลิต และแรงงานภายในกลุ่มเป็นหลัก และด้านการจัดการ ดำเนินกิจกรรมไม่เกินจริง ลดความเสี่ยงด้วยการจัดทำแผนฉุกเฉิน สร้างเครือข่ายในการเรียนรู้

3) ผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชน เกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดชัยภูมิ วิสาหกิจชุมชน เกษตรอินทรีย์ มีการจัดการที่มีประสิทธิภาพในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านบุคลากร สมาชิกกลุ่มตระหนักรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข มีความรักความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีทักษะในการนำภูมิปัญญา มาใช้ในการปฏิบัติงานมีงานทำใกล้บ้านและทำให้บ้านสามารถดูแลครอบครัวสร้างความอบอุ่นให้แก่สมาชิกในครอบครัวได้ มีรายได้มั่นคงเนื่องจากมีแหล่งขายสินค้าที่แน่นอน ด้านการเงิน สมาชิกไม่ก่อหนี้เพิ่ม ใช้ชีวิตแบบพอเพียง ประหยัดอดออม สามารถปลดหนี้ได้ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ผลิตสินค้าตามกำลัง ใช้แรงงานของสมาชิก และวัตถุดิบการผลิตในกลุ่มเป็นหลัก สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยน และสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และด้านการจัดการ ผลิตสินค้าตามการสั่งซื้อของลูกค้าเพื่อลดความเสี่ยงด้านเงินทุน

คำสำคัญ: ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง; การจัดการ; วิสาหกิจชุมชน เกษตรอินทรีย์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the problems before and after establishing an organic agricultural community enterprise in Chaiyaphum Province, 2) to synthesize the implementation of the sufficiency economy philosophy in the management of an organic agricultural community enterprise in Chaiyaphum Province and 3) the results of applying the sufficiency economy philosophy to the management of an organic agricultural community enterprise in Chaiyaphum Province. The target groups in this research were academics, community leaders, a group chairman, a secretary, a treasurer, buyers and consumers of community enterprise products and 17 provincial agricultural officers. The research tools were observation forms, in-depth interviews and a questionnaire for group discussion. Data were analyzed using descriptive analysis method.

The results were as follows.

1) The problems before and after establishing an organic agricultural community enterprise in Chaiyaphum Province were as follows. (1) The problems before establishing a community enterprise were personnel and marketing management. (2) The problems after establishing a community enterprise were personnel, finance, materials and management.

2) According to the synthesis of the sufficiency economy philosophy in the management of an organic agricultural community enterprise in Chaiyaphum Province, it was found that the sufficiency economy philosophy was adopted to manage an organic agricultural community enterprise in various aspects as follows. In terms of the personnel management, the group was formed from the members having the same idea and the number of members was increased gradually. In addition, within the group, the duties were allocated based on the members' ability. There was exchange learning. The members were honest, sincere, not taking advantage of each other. For the financial management, it was administered carefully, not causing additional debts, but saving. For the management of materials and equipment, it focused on raw materials, production and workers within the group. In terms of the management of activities, it was not appropriately organized and there was a reduction of risk by creating an emergency plan. A network of learning is also constructed.

3) According to the application of the sufficiency economy philosophy to the management of an organic agricultural community enterprise in Chaiyaphum Province, it was found that the organic agricultural community enterprise had efficient management in various aspects as follows. Based on the personnel aspect, the staff and members of the group realized the sufficiency economy philosophy. They loved each other and lived together happily. They also had unity and generosity as well as skills in applying wisdom to work. They worked near their houses so that they can take care of the family and create warmth for family members. Based on the financial

aspect, the members can also have stable income because there were certain products for sale. The members lived sufficient life that they saved money and did not have debts. In terms of the material and equipment, they produced products based on their capacities, and the labor of members and the main raw materials for production were mainly used.. There was an establishment of a network of learning. They also created partnerships with both public and private agencies. The products were produced based on the customers' orders in order to reduce capital risk

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy; Management;
Organic Agricultural Community Enterprise

บทนำ

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องพัฒนาทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไปพร้อมๆ กัน ด้านการเมืองควรเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจ คือ การแก้ไขปัญหาความยากจนโดยการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดหนี้สิน ด้านสังคมและวัฒนธรรม คือ การพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้ปราศจากความขัดแย้ง มีความสามัคคีกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อเศรษฐกิจดี สังคมอบอุ่น จะส่งผลให้การเมืองการปกครองมีเสถียรภาพ ดังนั้นทุกรัฐบาลจึงให้ความสำคัญโดยการกำหนดยุทธศาสตร์ต่างๆ เช่น โครงการเงินผันสู่ชนบท โครงการ กขคจ (การแก้ไขปัญหาความยากจน) กองทุนหมู่บ้าน หรือ กองทุนเงินล้าน และโครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (Grisanaputi, 2013) ที่ผ่านมามีประเทศไทยได้รับแนวคิด กระแสทุนนิยม หรือเศรษฐกิจทุนนิยมเป็นกรอบแนวคิดกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศเป็นที่ประจักษ์ตั้งแต่ได้เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ จนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2540 (Prayongsub, 2010) ได้กล่าวว่าวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2540 เป็นบทเรียนที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในระดับสูง เพราะการพัฒนาไม่คำนึงถึงบริบทของประเทศ สังคม และวัฒนธรรม หรือความพร้อม โดยมีการพึ่งพิงความรู้ เทคโนโลยี หรือตลาดจากภายนอกประเทศมากเกินไป

ภายหลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ “วิสาหกิจชุมชน” ได้มีการกล่าวถึงมากขึ้นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาโดยคนในชุมชนจะต้องเป็นผู้สร้างเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งตนเองได้ด้วย

กระบวนการ “วิสาหกิจชุมชน” บนฐานคิดของเศรษฐกิจแบบพอเพียง การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เติบโต จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็ง จังหวัดชัยภูมิมีวิสาหกิจชุมชนที่ขอลดทะเบียนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2555-2560 มี จำนวน 1,278 แห่ง หากจำแนกตามกลุ่มที่ขอลดทะเบียนส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มการผลิตพืช จำนวน 313 แห่ง การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 85 แห่ง และผลิตภัณฑ์ผ้าทอ จำนวน 105 แห่ง ที่เหลือจะกระจุกตามกลุ่มต่างๆ (Chaiyaphum Provincial Agricultural Extension Office, 2019) หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าจะกระจุกตัวอยู่ในรูปแบบที่คล้ายกันทำให้เกิดสภาวะการแข่งขันกันเอง แต่มีบางกลุ่มที่เล็งเห็นทางเลือกทางรอดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนที่เน้นเกษตรอินทรีย์ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนภูเขียวทา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ และวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมการตลาด วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทั้งสามกลุ่มที่ประสบความสำเร็จนั้นได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างไร มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง รวมถึงการนำความรู้จากหลักวิชาการมาพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จนสามารถดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน ไม่ล่มสลายเหมือนกับหลายๆ วิสาหกิจชุมชน ดังนั้นจึงเป็นปรากฏการณ์ที่ควรศึกษาและหาคำตอบ เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ และผลการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำผลการวิจัยที่ค้นพบไปใช้ให้เกิดผลประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาก่อนมีและหลังมีวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อสังเคราะห์การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อประเมินผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการวิสาหกิจชุมชน
เกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

พื้นที่ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนภูเขียวท่า ตำบลโคกสะอาด
อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ 2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ อำเภอ
หนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ 3) วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมการตลาดโพนทอง ตำบลโพนทอง
อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม
เลขานุการ เภรณูญิก ผู้นำชุมชน ผู้รับซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชน ผู้บริโภคสินค้าวิสาหกิจชุมชน
เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด และนักวิชาการจำนวน 17 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง
(Purposive Selective Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกเอกสาร การสังเกต การ
สัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

ใช้แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) เพื่อช่วยเก็บข้อมูลซึ่งเป็นคำถาม
ปลายเปิดเพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับข้อมูลกายภาพ บริบทและสภาพทั่วไป ข้อมูล
ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดย
การบันทึกภาคสนาม และจัดประชุมสนทนากลุ่มเกี่ยวกับผลการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บข้อมูลที่รวบรวม
จากเอกสารต่างๆ เช่น เอกสารการประชุม รายงานการประชุม บทความ วารสาร หนังสือ
รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลการใช้หลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการวิสาหกิจชุมชน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research) โดยวิธีการประชุมกลุ่มย่อย
(Focus group) และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ตามแนวทางการ
สัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ กับผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ประธานกลุ่ม เลขานุการ
กลุ่ม เภรณูญิก ผู้รับซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชน ผู้บริโภคสินค้าวิสาหกิจชุมชน และเจ้าหน้าที่
สำนักงานเกษตรจังหวัด

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยนำข้อมูลทุกประเภทที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต การจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วนำมาจัดระบบข้อมูลแยกประเภทข้อมูลตามวัตถุประสงค์จากนั้นจึงประมวลข้อมูลทุกประเภทเข้าด้วยกันเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีเป็นกรอบในการอธิบาย (Chantavanich, S., 2003) เพื่อตอบคำถามของการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาก่อนมีและหลังมีวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ

1.1 สภาพปัญหาก่อนมีการจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ สภาพปัญหาด้านบุคลากร พบว่า สมาชิกกลุ่มบางคนต้องการขายผลผลิตให้กับกลุ่มมากกว่าซื้อตกลง กลุ่มแก้ไขปัญหาดูโดยให้สมาชิกประชุมหารือ และหาทางออกร่วมกัน ด้านการตลาด พบว่า การขายสินค้าของกลุ่ม ขณะนั้นเป็นการขายในลักษณะของการฝากขาย เพราะยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการตลาด

1.2 สภาพปัญหาหลังมีการจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ ได้แก่

1) สภาพปัญหาด้านบุคลากร ขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะความเชี่ยวชาญ การแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ทำงานล่าช้า อีกทั้งยังต้องดูแลครอบครัว และคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญมากนัก

2) สภาพปัญหาด้านการเงิน กลุ่มประสบปัญหาด้านการเงินและแหล่งเงินทุนหมุนเวียนเนื่องจากกลุ่มไม่มีการระดมทุนจากสมาชิก ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกแต่ไม่ต่อเนื่อง ทำให้ขาดสภาพคล่องในการดำเนินกิจการ

3) สภาพปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ กลุ่มประสบปัญหา เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ที่มีความเหมาะสมในการผลิตเพื่อให้ได้มาตรฐานตามเกษตรอินทรีย์ และวัตถุดิบหรือทรัพยากรที่นำมาแปรรูปหรือผลิตสินค้าไม่เพียงพอเนื่องจากต้องเป็นไปตามมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ หากสั่งซื้อจากแหล่งอื่นจะต้องมีใบรับรองเป็นพืชอินทรีย์

4) สภาพปัญหาด้านการจัดการ ในขั้นตอนการผลิตยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผลิตภัณฑ์ยังไม่มีรูปแบบที่ทันสมัย ปัญหาความเหมาะสม

ในการกำหนดราคาสินค้าและช่องทางการจำหน่ายสินค้า กลุ่มยังขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์สินค้า สมาชิกกลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชี และขาดความต่อเนื่อง ไม่มีการการเรียนรู้และการถ่ายทอดระหว่างสมาชิกอย่างเป็นรูปแบบ

2. ผลสังเคราะห์การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ มี 4 ด้าน ประกอบด้วย

1) การจัดการด้านบุคลากร การรวมกลุ่มเริ่มจากสมาชิกที่มีลักษณะแนวคิดเหมือนกันแล้วจึงมีการรับสมัครสมาชิกเพิ่มแบบค่อยเป็นค่อยไป ภายในกลุ่มมีการแบ่งความรับผิดชอบตามความเหมาะสมหรือความถนัดของสมาชิกแต่ละบุคคล มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการผลิตสินค้าเพื่อให้สมาชิกสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ พร้อมทั้งจัดให้มีสวัสดิการแก่สมาชิก และสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรมในการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานเพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม มีความซื่อสัตย์สุจริตและจริงใจต่อกัน คำนึงถึงสมาชิกอยู่ได้กลุ่มอยู่ได้ มีความเสียสละ ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน คำนึงถึงหลักคุณธรรมในการจ่ายค่าตอบแทนแก่สมาชิก

2) การจัดการด้านการเงิน เน้นความประหยัด คัดค้านไม่ก่อหนี้เพิ่ม การลงทุนมีความสมเหตุสมผล มีความพอเพียง พอประมาณตามศักยภาพของตน และจะต้องให้ความระมัดระวัง รอบคอบ และมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีแบ่งจ่ายเงินลงทุน เงินออม และค่าใช้จ่ายต่างๆ อย่างชัดเจน ศึกษาการหาข้อมูลอยู่เสมอๆ ให้ความสำคัญกับส่วนรวม คำนึงถึงใจเขาใจเรา สมาชิกอยู่ได้กลุ่มอยู่ได้และยึดข้อตกลงที่ทำไว้ร่วมกัน

3) การจัดการด้านวัสดุ อุปกรณ์ เน้นการใช้วัตถุดิบในการผลิตภายในกลุ่มและอาศัยแรงงานของสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก ผลิตสินค้าตามการสั่งซื้อหากจำเป็นต้องรับซื้อจากภายนอกจะเลือกซื้อวัตถุดิบที่มีการรับรองเป็นพืชอินทรีย์เพื่อให้ได้มาตรฐาน และปลอดภัยแก่ผู้บริโภคสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าและผลิตภัณฑ์ ภายในกลุ่มมีการจัดสรรแบ่งพื้นที่การเพาะปลูกให้เพียงพอ และหมั่นศึกษาหาข้อมูลอย่างละเอียดจากสื่อต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการซื้อวัสดุ อุปกรณ์ หรือวัตถุดิบการผลิตโดยเน้นความประหยัด คัดค้าน ไม่ก่อหนี้เพิ่ม ให้ความสำคัญกับวัตถุดิบในการผลิตเป็นพืชอินทรีย์ ไม่เจือปนสารเคมี

4) ด้านการจัดการ ดำเนินกิจกรรมกลุ่มตามศักยภาพของตน ไม่เกินกำลัง ไม่สุดโต่ง ไม่เพ้อฝัน เน้นความประหยัด คัดค้าน กลุ่มมี “แผนฉุกเฉิน” ในกรณีที่ประสบปัญหา

ในด้านต่างๆ อาทิเช่น วัตถุประสงค์ในการผลิต สร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มกับหน่วยงานภายนอก และสร้างความเข้าใจระหว่างกันภายในกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้

3. ผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ มี 4 ด้าน ประกอบด้วย

1) ด้านบุคลากร สมาชิกกลุ่มตระหนักรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง ใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข มีความรักความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นแบบอย่างที่ดีวางตัวเหมาะสม สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับคนอื่นและสังคมได้ สมาชิกมีทักษะโดยการนำภูมิปัญญามาใช้ในการปฏิบัติงาน อีกทั้งมีงานทำใกล้บ้าน และทำที่บ้าน ขณะเดียวกันยังสามารถดูแลครอบครัวสร้างความอบอุ่นให้แก่สมาชิกในครอบครัวได้ มีรายได้มั่นคงเนื่องจากมีแหล่งขายสินค้าที่แน่นอน

2) ด้านการเงิน สมาชิกไม่ก่อหนี้เพิ่ม ใช้ชีวิตแบบพอเพียง ไม่ ฟุ่มเฟือย มีความประหยัดอดออม สามารถปลดหนี้ได้ ดำเนินกิจกรรมกลุ่มตามศักยภาพของตน

3) ด้านวัสดุ อุปกรณ์ กลุ่มเน้นใช้แรงงานของสมาชิก และวัตถุประสงค์ในการผลิตในกลุ่มเป็นหลัก ผลิตสินค้าตามกำลังของกลุ่มไม่ต้องการสร้างหนี้เพิ่ม สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

4) ด้านการจัดการ ผลิตสินค้าตามการสั่งซื้อของลูกค้าเพื่อลดความเสี่ยงด้านเงินทุน ในกรณีที่มีการสั่งซื้อเข้ามาในปริมาณมาก กลุ่มรับผลิตโดยพิจารณาศักยภาพของกลุ่ม และงบประมาณในการดำเนินการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิข้างต้น ผู้วิจัยมีประเด็นเพื่อทำการอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัญหาก่อนมีและหลังมีวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งออกเป็นสภาพปัญหาก่อนมีการจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มประสบปัญหาด้านบุคลากรที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง แต่สามารถแก้ไขปัญหามาโดยการปรึกษา หาข้อตกลงร่วมกันและด้านการจัดการการตลาด การผลิตสินค้าในขณะนั้นเป็นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน เหลือจึงขาย แต่ไม่รู้จะขายที่ไหนส่วนใหญ่จะนำไปขายภายในหมู่บ้าน หรือขายให้คนรู้จัก สอดคล้องกับ (Grisanaputi, 2010) ได้ทำการศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงถักทอโอท็อปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน พบว่า ปัจจัยจำกัดการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพทอผ้าภายใต้ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดขอนแก่น ด้านการตลาด โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับช่องทางหรือแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม กลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่ต้องประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการหาช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มหรืออาจกล่าวได้ว่า ทำเสร็จแล้ว ไม่รู้จะไปขายที่ไหนและขายให้ใคร” ซึ่งเป็นเพราะการขาดตลาดถาวรที่ต่อเนื่อง ส่งผลให้กลุ่มอาชีพเหล่านี้แก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการมุ่ง จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นหรือจำหน่ายภายในหมู่บ้าน ณ ที่ทำการกลุ่มเป็นหลัก หรือขายให้คนในท้องถิ่นและขายผ่านคนรู้จักเท่านั้น

สภาพปัญหาหลังมีการจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนที่พบมี 4 ด้าน คือ 1) สภาพปัญหาด้านบุคลากร ขาดแคลนบุคลากรหรือแรงงานเพราะส่วนใหญ่สมาชิกกลุ่มเป็นผู้สูงอายุ 2) สภาพปัญหาด้านการเงิน ไม่มีการระดมทุนจากสมาชิก และหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนทุนมีความไม่ต่อเนื่อง 3) สภาพปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ และวัตถุดิบในการผลิตต้องเป็นไปตามมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ 4) สภาพปัญหาด้านการจัดการ ประกอบด้วย (1) ขั้นตอนการผลิตขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (2) ด้านผลิตภัณฑ์ไม่มีการออกแบบที่ทันสมัย (3) การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ขาดความต่อเนื่อง (4) ด้านการจัดทำบัญชีขาดความรู้ด้านบัญชี ในการดำเนินการขาดความต่อเนื่อง (5) ขาดการเรียนรู้และการถ่ายทอดอย่างเป็นรูปแบบ สอดคล้อง Pattharapron (2012) ได้ศึกษาสภาพปัญหาความต้องการและแนวทางในการจัดการวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านสันหลวงใต้ ตำบลจอมสวรรค์ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการจัดการกลุ่มประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านทรัพยากรมนุษย์ เพราะสมาชิกทอผ้าฝ้ายในปัจจุบันมีอายุมาก ไม่สามารถใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ จึงทำให้ประสบปัญหาการขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ 2) ด้านการผลิต การผลิตในปัจจุบันเป็นลวดลายที่มีอยู่ตามท้องตลาดอยู่แล้ว ไม่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง 3) ด้านการบัญชี การเงิน มีปัญหาในการลงข้อมูลในบางครั้ง ขาดความแม่นยำในการลงบัญชีรายรับ รายจ่ายไม่ตรง จำเป็นต้องมานั่งตรวจสอบซึ่งทำให้ต้องใช้เวลาานาน 4) ด้านการตลาด

2. การส่งเสริมการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ

1) การจัดการด้านบุคลากร การรวมกลุ่มเริ่มจากสมาชิกที่มีลักษณะแนวคิดเหมือนกันแล้วจึงมีการรับสมัครสมาชิกเพิ่มแบบค่อยเป็นค่อยไป ภายในกลุ่มมีการแบ่งความรับผิดชอบตามความเหมาะสมแต่ละบุคคล มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการผลิตสินค้าเพื่อให้สมาชิกสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ พร้อมทั้งจัดให้มีสวัสดิการแก่สมาชิก และสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและจริงใจต่อกัน คำนึงถึงสมาชิกอยู่ได้กลุ่มอยู่ได้ เสียสละ ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน คำนึงถึงหลักคุณธรรมในการจ่ายค่าตอบแทนแก่สมาชิก สอดคล้องกับ (Wisupee, 2017) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบการขนาดเล็กๆ เพื่อการจัดการ “ทุน” ของชุมชนในชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน ทั้งนี้โดยใช้ความรู้ภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ของชุมชน ผสมผสานกับความรู้สากล วิสาหกิจชุมชนเป็นการรวมกลุ่มกันทำงาน โดยคนในชุมชนจำนวนระหว่าง 5-15 คนเรียกว่า ขนาดจิ๋วและ 15 คนขึ้นไปเรียกว่าขนาดเล็ก

2) การจัดการด้านการเงิน เน้นความประหยัด คัดค้านไม่ก่อหนี้เพิ่ม การลงทุนมีความสมเหตุสมผล มีความพอเพียง พอประมาณตามศักยภาพของตน และจะต้องให้ความระมัดระวัง รอบคอบ และมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีแบ่งจ่ายเงินลงทุน เงินออม และค่าใช้จ่ายต่างๆ อย่างชัดเจน ศึกษาการหาข้อมูลอยู่เสมอๆ ให้ความสำคัญกับส่วนรวม คำนึงถึงใจเขาใจเรา สมาชิกอยู่ได้กลุ่มอยู่ได้และยึดข้อตกลงที่ทำไว้ร่วมกัน ไม่โลภ และไม่หวังกำไรจนเกินไป สอดคล้องกับ (Pimki, 2015) ศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี พบว่า การทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การจัดการธุรกิจที่เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ ไม่ก่อหนี้เกินกำลัง และจัดการกิจการแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว และหลักการไม่โลภมากจนเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก

3) การจัดการด้านวัสดุ อุปกรณ์ เน้นการใช้วัตถุดิบในการผลิตภายในกลุ่ม และอาศัยแรงงานของสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก ผลิตสินค้าตามการสั่งซื้อหากจำเป็นต้องรับซื้อจากภายนอกจะเลือกซื้อวัตถุดิบที่มีการรับรองเป็นพืชอินทรีย์เพื่อให้ได้มาตรฐาน และปลอดภัยแก่ผู้บริโภคซึ่งสร้างความเชื่อมั่นในสินค้าและผลิตภัณฑ์ ภายในกลุ่มมีการจัดสรรแบ่งพื้นที่การเพาะปลูกอย่างเป็นสัดส่วน และหมั่นศึกษาหาข้อมูลอย่างละเอียดจากสื่อต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการซื้อวัสดุ อุปกรณ์ หรือวัตถุดิบการผลิตโดยเน้นความประหยัด คัดค้าน ให้ความสำคัญกับวัตถุดิบในการผลิตเป็นพืชอินทรีย์ ไม่เจือปนสารเคมี สอดคล้องกับ

(Bangmo, 2012) ได้ให้ความเห็นว่า การจัดการคือศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์กรและนอกองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการจัดการ ดำเนินกิจกรรมกลุ่มตามศักยภาพของตน ไม่เกินกำลัง ไม่สุดโต่ง การวางแผนไม่เพ้อฝันเกินจริง เน้นความประหยัด คุ่มค่า กลุ่มมี “แผนฉุกเฉิน” ในกรณีที่ประสบปัญหาในด้านวัตถุดิบในการผลิต และแรงงาน อีกทั้งยังมีการสร้างความเข้าใจระหว่างกันภายในกลุ่ม และการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก เพื่อการเรียนรู้และสร้างพันธมิตร สอดคล้องกับ (Ma, 2017) ได้ศึกษาการบริหารจัดการธุรกิจบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : กรณีศึกษา หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า ความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนตามทฤษฎี 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ผู้ประกอบการมีความพอประมาณในการเลือกซื้อวัตถุดิบที่ต้องการ มีเหตุผลในการดำเนินธุรกิจตามขั้นตอน มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม ใช้ข้อมูลในอดีตเพื่อป้องกันปัญหาในอนาคต พร้อมสร้างเครือข่ายพัฒนา และหาข้อมูลก่อนการตัดสินใจซื้อวัตถุดิบ

3. ผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ

1) ด้านบุคลากร สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตระหนักรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง มีทักษะในการปฏิบัติซึ่งเกิดจากการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ภายในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในกระบวนการผลิตสินค้า มีความรักความสามัคคี ซื่อสัตย์ สุจริต เอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นแบบอย่างที่ดี วางตัวเหมาะสม สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับคนอื่นและช่วยเหลือสังคมได้ สมาชิกกลุ่มมีงานทำใกล้บ้าน หรือสามารถทำที่บ้านแล้วนำผลผลิตมาขายให้กับกลุ่ม ขณะเดียวกันก็สามารถดูแลครอบครัวสร้างความอบอุ่นแก่คนในครอบครัว ในการปฏิบัติงานหรือการนำผลผลิตของสมาชิกมาขายให้กับกลุ่ม มีการทำข้อตกลงเพื่อความยุติธรรมด้านราคาและปริมาณทำให้สมาชิกมีรายได้ที่มั่นคงขึ้น สอดคล้องกับ (Harabuttra, 2010) ศึกษายุทธศาสตร์การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติระดับครัวเรือนในชุมชนภาคอีสานตอนใต้ พบว่า ครัวเรือนในภาคอีสานตอนใต้รับรู้และปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมากเนื่องจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนาคำสอนอีสาน ปัจจัยการทำมาหากินที่ขาดแคลนและบทเรียนจากความล้มเหลวในการดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจกระแสหลัก

2) ด้านการเงิน สมาชิกกลุ่มมีรายได้ที่มั่นคงจากการขายสินค้าหรือผลผลิตให้กับกลุ่ม ซึ่งเป็นแหล่งรับซื้อที่แน่นอน มีความพอประมาณ ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและคนอื่น อีกทั้งประหยัดต่ออมจนสามารถปลดหนี้ได้ขณะเดียวกันก็ไม่ก่อหนี้เพิ่ม หากพิจารณาอาจเห็นได้ว่าความสุขของสมาชิกกลุ่มคือการไม่เป็นหนี้ พอมีพอใช้ มีรายได้ที่มั่นคงโดยไม่จำเป็นต้องไปทำงานต่างจังหวัดซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหาครอบครัว ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เรียกได้ว่าเป็นหลักการสำคัญของวิสาหกิจชุมชนเพื่อต้องการสร้างงาน และสร้างรายได้ในชุมชนก่อให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่นและลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานสู่ชุมชนเมืองหรือภาคอุตสาหกรรม (NPSP, 2017) อีกประการหนึ่งที่สำคัญผู้วิจัยมองว่าหากกลุ่มต้องการลงทุน เช่น ซื้อวัสดุ อุปกรณ์ วัตถุดิบ หรือพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของลูกค้า สามารถแข่งขันทางการตลาดก็ย่อมสามารถดำเนินการได้อย่างไม่ขัดสน โดยการเก็บออมในส่วนของการใช้จ่ายจัดทำเป็นงบประมาณของกลุ่ม

3) ด้านวัสดุ อุปกรณ์ วิสาหกิจชุมชนเน้นการใช้แรงงานของสมาชิกมากกว่าการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และใช้วัตถุดิบการผลิตภายในกลุ่มเป็นหลัก กลุ่มมีทุนเดิมในการดำเนินกิจกรรมคือพื้นที่ สถานที่ โรงเรือน มีการจัดสรรพื้นที่ในการปลูกพืชอินทรีย์เป็นสัดส่วนเพื่อให้มีวัตถุดิบในการผลิตที่เพียงพอ ไม่ต้องรับซื้อจากแหล่งอื่น หรือหากจำเป็นต้องรับซื้อก็ให้รับซื้อในปริมาณน้อยเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย และลดต้นทุนในการผลิต หากพิจารณาประเด็นดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มเน้นการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ โดยการใช้ทุนที่มีให้เกิดประโยชน์ตามความเหมาะสม ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากลพัฒนาสินค้าโดยไม่พึ่งเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากเกินไป ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้จำเป็นต้องระมัดระวัง มีความพอเหมาะพอดี ต้องเน้นความประหยัดพร้อมกับประสิทธิผลของการใช้งานเป็นสำคัญ เพราะอาจจะทำให้เกิดการว่างงาน (Wiriyaphant, 2011) ซึ่งขัดต่อหลักสำคัญของวิสาหกิจชุมชน คือต้องการสร้างงาน รายได้ให้กับคนในชุมชน

4) ด้านการจัดการ จากเดิมขั้นตอนการผลิตวิสาหกิจชุมชนใช้วัตถุดิบในการผลิตสินค้าจากภายนอก ทำให้กลุ่มมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น สินค้าที่ผลิตออกมาก็มากขึ้นตามด้วยประสบปัญหาด้านสินค้าตกค้างในตลาด กลุ่มจึงประชุมเพื่อทบทวน ปรึกษา โดยร่วมกัน

พิจารณาศักยภาพของกลุ่ม ชัดความสามารถในการผลิตสินค้า มีมติผลิตสินค้าตามการสั่งซื้อ (Order) เป็นหลักซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงไม่ผลิตสินค้าเกินกำลัง แต่ในกรณีที่มีการสั่งซื้อเข้ามาในปริมาณที่มากเป็นพิเศษโดยมีงบประมาณให้กลุ่มดำเนินการก่อน กลุ่มจะรับผลิตตามศักยภาพของกลุ่ม อาจกล่าวได้ว่าผลที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนส่งผลให้กลุ่มต้องกลับมาทบทวนพิจารณาศักยภาพการทำงาน ซึ่งเกิดจากการนำประสบการณ์ที่ผิดพลาดในอดีตเป็นบทเรียนมาปรับปรุงปัจจุบันให้ดี ส่งผลให้สามารถวางแผนในอนาคตได้ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม สอดคล้องกับ Sangluksa, N. et al. (2011) ได้ศึกษาผลดีของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี พบว่า วิสาหกิจที่ประสบความสำเร็จเกิดจากการเรียนรู้ทั้งจากวงในการเรียนรู้จากกลุ่ม การเรียนรู้จากองค์กร/สถาบัน การนำการจัดการความรู้ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ ความคิด จากอดีตผ่านบทเรียนของปัญหาจากวิกฤติเศรษฐกิจ ผู้วิจัยมองว่าเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในการเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์จะสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำเป็นจะต้องมีการนำมาใช้ในด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการจัดการ

2) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ด้วยการขับเคลื่อนในรูปแบบต่างๆ เช่น ด้านคำแนะนำปรึกษา ด้านงบประมาณ ด้านการฝึกอบรม เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนา และขับเคลื่อนกิจการของกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงสภาวะเศรษฐกิจของโลกและมีภูมิคุ้มกันที่ดี

3) วิสาหกิจชุมชนสามารถนำข้อค้นพบนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มในการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้มแข็ง ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์แบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ควรศึกษาเกี่ยวกับความยั่งยืนในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์
- 3) ควรศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เพื่อก้าวสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) ควรศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

1. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ได้ผลเป็นรูปธรรม และอย่างยั่งยืน สิ่งสำคัญที่สุดคือตัวบุคคล ซึ่งจะต้องมีจิตใจที่เข้มแข็งและแน่วแน่ รู้จักพอไม่โลภ หรือพูดได้ว่าควรระเบิดจากภายใน คือเริ่มต้นที่ตัวเรา แล้วค่อยขยายสู่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
2. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้ในธุรกิจได้ทุกระดับ เช่น เศรษฐกิจชุมชน ธุรกิจ SME หรือธุรกิจขนาดใหญ่ ทั้งนี้ต้องรู้จักพอเพียง พอประมาณ ไม่ทำเกินกำลัง ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น เป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้มีการแข่งขันสูง
3. ปัจจุบันกระแสการใส่ใจด้านสุขภาพของผู้บริโภคขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบริโภค “อาหารเพื่อสุขภาพ” ที่มีความเชื่อมโยงการรักษาสุขภาพและการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย เกษตรอินทรีย์เป็นอีกหนึ่งทางเลือกทางรอดที่จะสามารถยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

References

- Bangmo, S. (2012). *Organization and management*. 6th edition edition. Bangkok: Wittayapat.
- Chaiyaphum Provincial Agricultural Extension Office. (2019). *online*. from <http://www.chaiyaphum.doae.go.th/mean/mean.html>.
- Chantavanich, S. (2003). *Analysis in qualitative research*. Bangkok. : Chulalongkorn University.
- Grisanaputi, Ph.D., W. (2010). *The Philosophy of Sufficiency Economy Weaves Self-reliance and Sustainability into OTOP*. Research report : Office of the Higher Education Commission and The Thailand Research Fund.
- Grisanaputi, Ph.D., W. (2013). Management of Community enterprise group: learning from the weaving group Silk and cotton weaving in Khon Kaen province. *Journal Humanities and Social Sciences*. vol. 30 No. 1 Jan-Apr 2013.
- Harabuttra, Y. (2010). *The strategies for Enhancing Family Practice in Sufficiency Economy in southern isan community*. Doctor of public administration. Ubon Ratchathani University.
- Ma, K. et al. (2017). Community business management based on Sufficiency Economy philosophy by royal initiated project case study one Tambon one product of lamphun province. *Journal of Marketing and Management Rajamangala University of Technology Thanyaburi*. 4th year edition. 2 July-December 2017.
- Office of the Secretary of the Community Enterprise Promotion Committee. (NPSP). (2006). Documentation Executive seminar, Department of Agricultural Extension for the fiscal year 2007. Date 20 October 2006 at the meeting room of the Department of Agricultural Extension, 5th floor. June 2016. *online*. from <http://goo.glH30ZV0>
- Pattharapron, T. (2012). *Alternative : States, problems, needs and guidelines of Micro Community Enterprise Management : a case study of cotton handmade weaving group based on sufficiency economy philosophy in Sun Luang Tai, Jom Sa Wan sub-district, Mae Chan district, Chiang Rai province*. M.Ed. Kasetsart University.
- Pimki, T. (2015). Application of Sufficiency Economy Philosophy and Community Enterprise in Chanthaburi Province. *Research report*. SDU Res.J.10 (1): Jan-Apr 2014
- Prayongsub, Y. (2010). *A management of small and micro community enterprise for a development foundation economic:A case sudy of Thailand and lao pdr*. Surin Rajabhat University.

- Sangluksa, N. et al. (2011). *Good Effects from Application of Sufficiency Economic Philosophy in the Learning Process and Knowledge Management for Sustainable Development of Community Enterprise : Case Study of Ratchaburi Province*. Research report. Nakhon Pathom: Rong Print Silpakorn University.
- Wiriyaphant, T. (2011). *Corporate governance executives*. Bangkok: Infor Media Publishing.
- Wisuphee, W. (2017). Local community roles and driving towards Thailand model 4.0. The Institute for Learning for All. *online*. from <https://www.sites.google.com/a/life.ac.th/main/bthkhwam-wichakar/bthbathchumchnthxngthinkabkarkhabkheluxnsumodelprathesthiy4.0>.